

عقل و اعتقاد

نویسنده:

رویا نصیری

انتشارات رویش بهاری

(rooyeshebahari)

سرشناسه	: نصیری، رویا، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: عقل و اعتقاد/نویسنده رویا نصیری.
مشخصات نشر	: کرج: رویش بهاری، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۶۹ ص.
شابک	: ۳ - ۴۷ - ۴۸۷۱ - ۶۲۲ - ۹۷۸.
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: عقل‌گرایی (اسلام) — فلسفه
موضوع	: Rationalism (Islam) -- Philosophy
موضوع	: عقل‌گرایی — جنبه‌های اخلاقی
موضوع	: Rationalism -- Moral and ethical aspects
رده‌بندی کنگره	: BP۲۲۹/۲
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۱۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۹۸۱۷۱۷۷

عقل و اعتقاد

عنوان: عقل و اعتقاد
نویسنده: رویا نصیری
طراح جلد: گروه طراحی پلکان
ناشر: رویش بهاری
مدیرتولید: امیر حیدری
شابک: ۳ - ۴۷ - ۴۸۷۱ - ۶۲۲ - ۹۷۸.
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شناسه: ۱۵۴۰
نوبت چاپ: اول پاییز ۱۴۰۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

تهران، خیابان انقلاب، پلاک ۱۲۷۸، واحد ۹ - تلفن: ۳۶۶۳۱۳۸۷ - همراه: ۰۹۳۹۸۱۰۵۹۹۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵.....	پیشگفتار
۷.....	مقدمه

فصل اول: کلیات

۱۱.....	مفهوم‌شناسی واژه عقل
۱۱.....	عقل در لغت
۱۲.....	عقل در اصطلاح
۱۴.....	عقل در قرآن
۱۵.....	عقل در روایات

فصل دوم: ماهیت عقل

۱۷.....	اهمیت عقل
۱۹.....	جایگاه عقل
۲۱.....	عقل در تفکر اسلام

فصل سوم: عقل نظری و عقل عملی

۲۵.....	اقسام عقل
۲۷.....	رابطه عقل نظری و عقل عملی

کرده‌اند. خسارتی که از ناحیه این قبیل عاقلان دانشمند، متوجه عالم بشری شده هرگز از ناحیه حیوانات وحشی نشده است.^۱

خودمحوری و خودبرتربینی

یکی از آفات خرد، خودمحوری و خودبرتربینی است. اگر کسی به جهت کمال یا نعمتی، خود را بزرگ شمارد و یا خود کمال نعمت را همراه با میل و تکیه به آنها بزرگ شمارد و فراموش کند که آن دو از خداوند است دچار عجب و خودبینی شده است و اگر به رأی و عقل و علم خود اعجاب داشته باشد از پرسیدن و استفاده علمی و مشورت کردن باز می‌ماند و در نتیجه استبداد رأی پیدا می‌کند و از سؤال از عالم‌تر از خود سرباز می‌زند، و بسا که به رأی خطائی عجب و اصرار می‌ورزد، و به رأی دیگران اعتنا نمی‌کند، پند کسی را نمی‌شنود و موعظه هیچ واعظی را نمی‌پذیرد، بلکه دیگران را خوار و حقیر و نادان می‌شمرد. اگر رأی فاسد او مربوط به امر دنیوی باشد به خود زیان می‌رساند و کارش به رسوائی می‌کشد و اگر متعلق به امر دینی باشد بخصوص در اصول عقاید، گمراه و هلاک می‌شود. اما اگر وی نفس خود را متهم می‌کرد و به رأی خود تکیه و وثوق نمی‌نمود و از علمای دین مدد می‌گرفت و از اهل بصیرت پرسش می‌کرد، برای او بهتر و نیکوتر می‌بود و به حق و یقین دست می‌یافت.^۲

۱. محمد علی سادات، اخلاق اسلامی، تهران، بی‌تا، ص ۷۵.

۲. ر.ک: مهدی نراقی، علم اخلاق اسلامی، ترجمه جلال الدین مجتبیوی، جلد اول، چاپ اول، تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۸۸، ص ۳۹۱.

نتیجه‌گیری و سخن آخر

قال الامام العلی (ع): کَفَاكَ مِنْ عَقْلِكَ مَا اَوْضَحَ لَكَ سُبُلَ غَيِّكَ مِنْ رُشْدِكَ. عقل، تو را کفایت کند که راه گمراهی را از رستگاری نشانت دهد. عقل، خرد و اندیشه، چراغی است که راه گمراهی را به انسان‌ها نشان می‌دهد، ناگفته نماند که هر عقلی این شایستگی را ندارد، آنکه از نفس اماره به دور از هوی و هوس، جدا باشد، تنها لایق چنین مقام شامخی است. این عقلی که با ابواب الهیه پیوند داده شده و از امور نفسانی مبر است، اگر نسبت به موضوعی، حکمی را صادر نماید، بر ماست که به آن حکم عمل کرده همانند سایر منابع فقهی؛ یعنی همان‌گونه که آنها حجیت دارند، حکم عقل نیز چنین است. چرا که بیان داشتیم: «کلما حکم به العقل، حکم به الشرع».

بدین ترتیب، اگر انسان در اصول دینی خویش تعقل نماید، چنان در اعتقادات خود، استوار و پایدار می‌گردد هیچ عاملی او را از صراط مستقیم، منحرف نخواهد کرد. حتی می‌تواند هادی برای اطرافیان خویشتن نیز گردد.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.
۲. نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، انتشارات دیوان، چاپ اول، قم ۱۳۸۸.
۳. استادی، رضا، اصول دین برای همه، چاپ پنجم، قم، انتشارات دارالفکر، ۱۳۸۰.
۴. اصفهانی، ابوالقاسم حسن بن محمد بن فضل (راغب)، المفردات فی غریب القرآن، ترجمه سید غلامرضا خسروی حسینی، جلد ۲، چاپ دوم، بی جا، انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۴.
۵. آفریقی مصری، زندگی شخصی امام علی (ع)، مشهد، انتشارات امام باقر، ۱۳۷۹.
۶. امیری، محمدرضا، زندگی شخصی امام علی (ع)، قم، انتشارات راه حق، ۱۳۸۷.
۷. امین زاده، محمدرضا، انسان شناسی، قم، انتشارات راه حق، ۱۳۸۷.
۸. بهجت پور، عبدالکریم، تفسیر موضوعی قرآن کریم، چاپ نهم، قم، نشر معارف، ۱۳۸۷.
۹. پور علوی، سید محمدحسین، سیری در عقاید، چاپ اول، قم، ۱۳۸۷.
۱۰. جوادی، سید احمد، دایره المعارف تشیع، جلد ۶، چاپ چهارم، تهران، نشر محبی، ۱۳۸۵.
۱۱. جوادی آملی، عبدالله، حکمت عملی و نظری در نهج البلاغه، چاپ ۷، قم، نشر اسراء، ۱۳۸۲.
۱۲. جوادی آملی، عبدالله، دین شناسی، چاپ دوم، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۸۲.
۱۳. جوادی آملی، عبدالله، انتظار بشر از دین، چاپ اول، قم، نشر اسراء، ۱۳۸۰.
۱۴. جوادی آملی، عبدالله، فلسفه حقوق بشر، چاپ پنجم، قم، نشر اسراء، ۱۳۸۶.
۱۵. حسینی، سید محمد مرتضوی، تاج العروس من جواهر القاموس، جلد ۱۵، بیروت، انتشارات دارالفکر، ۱۴۱۴ میلادی.
۱۶. حسینی دشتی، سید مصطفی، معارف و معاریف، جلد ۴، چاپ اول، تهران، انتشارات فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵.
۱۷. خلیلی، مصطفی، عقل و وحی در اسلام، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۷.

۱۸. حبیب‌الله دانش شهرکی، عقل از نظر قرآن و حکمت متعالیه، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
۱۹. دهخدا، علی‌اکبر، لغت‌نامه دهخدا، ج ۱۰، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه، ۱۳۷۳.
۲۰. علی ربانی گلپایگانی، درآمدی بر کلام جدید، چاپ اول، قم، نشر هاجر، ۱۳۸۵.
۲۱. روحانی، محمدکاظم، تاریخ علم اصول از نگاه شهید صدر، ج اول، چاپ اول، قم - انتشارات کتاب خرد، ۱۳۷۹.
۲۲. سادات، محمدعلی، اخلاق اسلامی، تهران، بی‌تا.
۲۳. سیدان، سید جعفر، دروس اعتقادات، چاپ دوم، مشهد، نشر پیام طوس، ۱۳۸۴.
۲۴. صدوق، محمد بن علی بن بابویه، توحید در بیان یگانگی خدا، قم، انتشارات فکر آوران، ۱۳۸۸.
۲۵. طباطبایی سید محمدحسین، تفسیر المیزان، جلد ۲، چاپ بیست هشتم، قم، انتشارات اسلامی، ۱۳۸۸.
۲۶. طبرسی، ابوعلی الفضل بن حسن، تفسیر مجمع‌البیان، ترجمه علی کرمی، جلد اول، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد، ۱۳۸۰.
۲۷. طریحی، فخرالدین، مجمع‌البحرین، ج ۵، چاپ سوم، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۵.
۲۸. عابدینی عظیم، ضرورت عقلانی دین، چاپ اول، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۸.
۲۹. غیوری، سیدعلی، جلوه‌ای از تعلیم اسلام، جلد ۳، چاپ سوم، قم، انتشارات محبی، ۱۳۷۷.
۳۰. قرشی، علی‌اکبر، قاموس قرآن، ج ۷-۶-۵، چاپ ۱۵، تهران، انتشارات دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶.
۳۱. سعید قماش، جایگاه عقل در استنباط احکام، چاپ دوم، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
۳۲. کلینی، اصول کافی، ترجمه محمد باقر کمره‌ای، ج ۱، چاپ دوم، بی‌جا، انتشارات اسوه، ۱۳۷۲.
۳۳. محمدی، علی، شرح اصول فقه، جلد دوم، چاپ نهم، قم، انتشارات دارالفکر، ۱۳۸۵.

۳۴. محمدی ری‌شهری، محمد، میزان‌الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی، ج ۲، قم، انتشارات دارالحدیث، ۱۳۸۱.
۳۵. مصباح یزدی، محمدتقی، آموزش عقاید، چاپ بیست و ششم، تهران، نشر بین‌الملل، ۱۳۸۶.
۳۶. مطهری، مرتضی، آشنایی با علوم اسلامی، جلد ۷، چاپ هشتم، قم، انتشارات صدرا، ۱۳۸۲.
۳۷. مطهری، مرتضی، مجموع آثار، جلد ۳، چاپ پنجم، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۶۷.
۳۸. مرتضی مطهری، اسلام و نیازهای زمان، جلد ۲، قم، انتشارات صدرا، ۱۳۸۷.
۳۹. مظفر، محمدرضا، شرح منطق، ترجمه منوچهر صانعی دره بیدی، چاپ اول، تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۷۳.
۴۰. نراقی، مهدی، علم اخلاق اسلامی، ترجمه جلال‌الدین مجتبوی، جلد اول، چاپ اول، تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۸۸.
۴۱. وحید خراسانی، حسین، آشنایی با اصول دین، چاپ پنجم، قم، انتشارات مدرسه باقرالعلوم (ع)، ۱۳۸۹.
۴۲. وحیدی، شهاب‌الدین، عقل در ساحت دین، قم، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۸۷.
۴۳. هاشمی رفسنجانی، اکبر، فرهنگ قرآن، جلد ۲۰، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
۴۴. نشریه انتظار موعود، ش ۲۷، قم، ۱۳۸۷.
۴۵. نشریه اندیشه حوزه، شماره ۶۵، مشهد، ۱۳۸۶.
۴۶. نشریه حضور، شماره ۷۰، تهران، نشر امام خمینی، ۱۳۷۰.
۴۷. نشریه طلوع، ش ۲۴، قم، ۱۳۸۹.
۴۸. مجله معرفت، ش ۱۳۲، قم، ۱۳۸۷.
۴۹. نشریه نامه جامعه، شماره ۵۲، قم، ۱۳۸۷.